

Załącznik

6

Słownik pojęć

Wykaz pojęć stosowanych w dokumencie

Pojęcia	Objaśnienie
Cele główne	Cele odwołujące się do kolejnych faz zarządzania ryzykiem powodziowym – prewencji, ochrony, przygotowania, odbudowy i analiz. Dodatkowym celem głównym jest rozwój instrumentów prawnych, finansowych i informacyjnych wspomagających wdrażanie działań. Proponowany jako piaty cel główny, ze względu na braki w zakresie wspomagania działań poprzez dostosowanie odpowiednich instrumentów. Cele główne obowiązują we wszystkich obszarach dorzeczy oraz we wszystkich regionach wodnych.
Cel nadrzędny	Cele wymienione w Dyrektywie 2007/60/WE w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim: ustanowienie ram dla oceny ryzyka powodziowego i zarządzanie nim, w celu ograniczania negatywnych konsekwencji dla zdrowia ludzkiego, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej.
Cele szczegółowe	Cele uszczegóławiające cele główne. Cele szczegółowe obowiązują we wszystkich obszarach dorzeczy oraz we wszystkich regionach wodnych.
Cele środowiskowe / cele ochrony wód w rozumieniu RDW	Cele wymienione w art. 4. Ramowej Dyrektywy Wodnej określone dla części wód dla zapewnienia osiągnięcia dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych.
Działania	Zespół czynności o charakterze interwencyjnym, planistycznym lub edukacyjnym, zmierzających do budowy nowego lub przebudowy istniejącego systemu zabezpieczającego przed powodzią w danym regionie wodnym lub obszarze dorzecza, w celu ograniczenia strat oraz wzrostu bezpieczeństwa dla zdrowia ludzkiego, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej.
Dyrektywa powodziowa	Dyrektywa 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dn. 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim. Potocznie jest nazywana Dyrektywą Powodziową. Weszła w życie dnia 26 listopada 2007 r. Dyrektywa Powodziowa jest ważnym uzupełnieniem wcześniejszego prawodawstwa wspólnotowego w zakresie gospodarowania wodami, zwłaszcza Dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dn. 23.10.2000 ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna).
Ekspozycja na powódź	Stan zagospodarowania zagrożonego terenu, rozumiany jako obiekty, infrastrukturę i społeczności znajdujące się na terenach zagrożonych.
Formy ochrony przyrody / obszarowe formy ochrony przyrody	Formami ochrony przyrody w Polsce są: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowisko dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów. Wśród form ochrony przyrody wyróżnić można obszarowe formy ochrony przyrody: parki narodowe, obszary Natura, 2000, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu.
Grupa planistyczna obszaru dorzecza	Zespół zarządzania projektem w celu opracowania planu zarządzania ryzykiem powodziowym właściwego obszaru dorzecza. Grupa planistyczna obszaru dorzecza bezpośrednio współpracuje z wykonawcą na każdym etapie wykonywania planów, odbiera poszczególne etapy prac, akceptuje je i przedstawia Komitetowi Sterującemu do zatwierdzenia. Grupa planistyczna rozlicza projekt pod względem merytorycznym.

Pojęcia	Objaśnienie
Grupa planistyczna regionu wodnego	Zespół zarządzania projektem w celu opracowania planu zarządzania ryzykiem powodziowym właściwego regionu wodnego. Grupa planistyczna bezpośrednio nadzoruje prace realizowane przez wykonawcę na każdym etapie wykonywania planów, odbiera poszczególne etapy prac, akceptuje je i przedstawia Komitetowi Sterującemu do zatwierdzenia. Grupa planistyczna rozlicza projekt pod względem merytorycznym i może tworzyć zespoły planistyczne zlewni.
Informowanie	Dostęp dla szerokiego społeczeństwa do informacji o procesie przygotowywania planów, problemach, celach i działaniach, terminach realizacji, możliwości wpływu na proces. Przekaz podstawowych informacji na temat działań, jakie mogą podejmować różne grupy dla ograniczenia ryzyka powodziowego.
Instrumenty	Zespół działań szczególnych odnoszących się do sfer – prawnej, ekonomicznej i komunikacji społecznej, których celem jest wspomaganie lub wręcz umożliwienie realizacji pozostałych działań.
Instrumenty wzmacniające działania ograniczające ryzyko powodziowe	Instrumenty prawne i finansowe wzmacniające działania niestrukturalne ograniczające wrażliwość obszarów zagrożonych powodzią oraz wzmacniające resilience (zdolność radzenia sobie) społeczności lokalnej zagrożonej powodzią.
Informatyczny System Oslony Kraju przed nadzwyczajnymi zagrożeniami (ISOK)	Projekt realizowany w ramach 7.osi priorytetowej „Społeczeństwo informacyjne – budowa elektronicznej administracji” Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007 – 2013, w latach 2011-2015. Projekt mający na celu stworzenie kompleksowego systemu osłony społeczeństwa, gospodarki i środowiska przez nadzwyczajnymi zagrożeniami poprzez stworzenie elektronicznej platformy informatycznej wraz z niezbędnymi rejestrami referencyjnymi, która stanowić będzie narzędzie do zarządzania kryzysowanego. Jednym z jego podstawowych elementów są mapy zagrożenia i ryzyka powodziowego. Liderem projektu jest Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej. Członkowie konsorcjum to Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Główny Urząd Geodezji i Kartografii, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa i Instytut Łączności.
Katalog działań	Otwarty zestaw działań realizujących cele szczegółowe.
Komitet sterujący dla obszarów dorzeczy oraz regionów wodnych	Organ decyzyjny projektu, wspierający prezesa KZGW w jego działaniu na rzecz opracowania i wdrożenia planów zarządzania ryzykiem powodziowym w obszarach dorzeczy lub dyrektora RZGW w jego działaniu na rzecz opracowania i wdrożenia planów zarządzania ryzykiem powodziowym w regionach wodnych. Komitet Sterujący nie angażuje się w podejmowanie decyzji projektowych (planistycznych).
Konsultacje	Przedstawienie wariantów planistycznych zawartych w planach zarządzania ryzykiem powodziowym, opracowanych przez wykonawcę i zaakceptowanych przez grupę planistyczną regionu wodnego i obszaru dorzecza – grupom interesariuszy wybranych w odrębnej procedurze analitycznej oraz społeczeństwu – w przyjętej formie konsultacji (spotkania, ankiety, Internet itp.). Celem konsultacji jest zebranie opinii i wniosków uzupełniających i rozważenie ich wprowadzenia do planów zarządzania ryzykiem powodziowym.
Korytarz ekologiczny	Obszar umożliwiający migrację roślin, zwierząt lub grzybów.
Mapa Zagrożenia i Ryzyka Powodziowego (MZRP)	Dokumenty planistyczne wymagane Dyrektywą Powodziową. Zakres i metodyka sporządzania map jest określona ustawą Prawo wodne (Dz. U. z 2012 r. poz. 145 ze zm.) oraz stosownym rozporządzeniem i metodykami.

Pojęcia	Objaśnienie
Metodyka	Zbiór procedur koniecznych do wykonania konkretnego elementu planistycznego, np. mapy zagrożenia powodziowego.
Model hydrauliczny	Model komputerowy umożliwiający wykonanie symulacji przepływu na wydzielonym obszarze (rzece, terenie zalewowym lub zbiorniku). Podstawowym wynikiem symulacji są rzędne zwierciadła wody w wydzielonych punktach modelowanego obszaru odpowiadające określonym przepływowi prawdopodobnym. Jako wynik symulacji mogą też być dostarczone prędkości przepływu wraz z ich lokalizacją i kierunkiem. Obliczenia wykonane w oparciu o model hydrauliczny umożliwiają wygenerowanie strefy zagrożenia powodziowego.
Nietechniczne działania ograniczające ryzyko powodziowe	Działania nietechniczne polegają na takim kształtowaniu terenów zalewowych, które wprowadzają nie zmieniają charakteru występujących powodzi, ale powodują że redukowane są konsekwencje (straty) spowodowane powodzią. Korzyścią wprowadzania działań nietechnicznych jest zarówno ograniczenie wrażliwości obszarów zagrożonych powodzią jak i wzmocnienie zdolności radzenia sobie ze skutkami powodzi społeczności zamieszkujących tereny zagrożone powodzią. Działania te charakteryzują się znacznie niższymi kosztami ich wdrożenia niż działania techniczne przy zachowaniu ich stałej zdolności redukowania strat powodziowych, a także zdolności odbudowy infrastruktury zniszczonej w wyniku powodzi.
Obszar Natura 2000	Obszar specjalnej ochrony ptaków, specjalny obszar ochrony siedlisk lub obszar mający znaczenie dla Wspólnoty, utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty Europejskiej.
Obszar narażony na niebezpieczeństwo powodzi	Obszary, określone we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego, na których istnieje znaczące ryzyko powodzi lub jest prawdopodobne wystąpienie znaczącego ryzyka powodzi
Obszar szczególnego zagrożenia powodziowego	Obszar obejmujący: a) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat, b) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat, c) obszary, między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału przeciwpowodziowego, a także wyspy i przylądki, stanowiące działki ewidencyjne, d) pas techniczny w rozumieniu art. 36 pas nabrzeżny ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej
Odtworzenia	Nakłady o charakterze odbudowy lub wymiany zużytych elementów majątku, ponoszone w celu utrzymania stanu majątku na nie pogorszonym poziomie, mogące mieć efekt poprawy cech użytkowych majątku.
Potencjalnie negatywne konsekwencje powodzi	Niekorzystne skutki (zniszczenia, straty) spowodowane wystąpieniem powodzi o określonym prawdopodobieństwie i w konsekwencji – zalewu na danym obszarze (u podstaw pojęcia stoi założenie, że zalanie wodami powodziowymi danego obszaru powoduje zniszczenie obiektów znajdujących się na tym obszarze). Pojęcie wywodzące się z Dyrektywy Powodziowej (transponowane również do ustawy Prawo wodne), przytaczane w kontekście ryzyka powodziowego z uwzględnieniem czterech aspektów - jako potencjalne negatywne konsekwencje powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej.

Pojęcia	Objaśnienie
Powódź	Czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, wywołane przez wezbrania wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza, z wyłączeniem pokrycia przez wodę terenu wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych.
Powódź historyczna	Powódź zaobserwowana w przeszłości, której charakterystyki (maksymalny przepływ, zasięg zalewu, przebieg czasowy) można odtworzyć na podstawie danych historycznych.
Powódź prawdopodobna	Powódź (zazwyczaj) nie obserwowana w naturalnym systemie wodnym, której wystąpienie jest jedynie prawdopodobne. Charakterystyki powodzi prawdopodobnej są szacowane na podstawie miar statystycznych zdefiniowanych na bazie danych historycznych.
Przesłanki z art. 4.7. RDW	Warunki, których spełnienie jest wymagane w przypadku nieosiągnięcia celów środowiskowych (celów ochrony wód w rozumieniu RDW) w wyniku realizacji nowych inwestycji. M.in. podjęcie wszystkich praktycznych kroków, aby ograniczyć niekorzystny wpływ na stan części wód, brak możliwości zastosowania znacznie korzystniejszej opcji środowiskowej z przyczyn braku możliwości technicznych czy nieproporcjonalnych kosztów.
Ramowa Dyrektywa Wodna / RDW	DYREKTYWA 2000/60/WE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO i RADY z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz.U.UE L z dnia 22 grudnia 2000 r.)
Region wodny	Część obszaru dorzecza wyodrębniona na podstawie kryterium hydrograficznego na potrzeby zarządzania zasobami wodnymi lub w całości obszaru dorzecza.
Remonty	Koszty o charakterze napraw bieżących, ponoszone w celu utrzymania stanu majątku na nie pogorszonym poziomie, nie poprawiające cech użytkowych majątku.
Ryzyko powodziowe	Jest kombinacją prawdopodobieństwa wystąpienia powodzi i potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej.
Strefy zagrożenia powodziowego	Zasięg zalewu powodziowego z jednoznacznie przypisaną klasyfikacją wielkości zagrożenia. Strefy zagrożenia powodziowego są wyznaczane w celu ilościowego ujęcia problemu występowania zagrożenia i ryzyka powodziowego. Mogą być podstawą opracowania spójnych zasad zarządzania ryzykiem powodziowym.
Techniczne działania ograniczające ryzyko powodziowe	Do działań technicznych ograniczających ryzyko powodziowe należą wszystkie działania inżynierskie polegające między innymi na budowaniu wałów, zbiorników retencjonujących wody powodziowe lub kanałów, które zmieniają charakterystykę przebiegu powodzi poprzez redukcję natężenia przepływu, poziomu wód powodziowych oraz częstości występowania powodzi. Do działań od strony morza należy budowa wrót przeciwsztormowych, opasek brzegowych, progów podwodnych oraz falochronów brzegowych. Istotną rolę odgrywa też sztuczne zasilanie wspomagające wyżej wymienione działania. Do działań technicznych można także zaliczyć działania polegające na prowadzeniu prac remontowych oraz zapewniających zachowanie funkcjonalności obiektów przeciwpowodziowych, ale także działania inwestycyjne podejmowane w celu odtworzenia funkcjonalności tych obiektów, które w wyniku wieloletnich zaniedbań (często wynikających z braku środków na prowadzenie bieżących działań remontowych) straciły swoją pierwotną funkcjonalność i często stanowią zagrożenie.

Pojęcia	Objaśnienie
Teren zalewowy	Obszar potencjalnie objęty zalewem powodziowym. Wielkość zalewu zależy od prawdopodobieństwa jego wystąpienia.
Typy abiotyczne rzek	Typy cieków w systemie klasyfikacji wód powierzchniowych stosowanym przy określaniu ich stanu ekologicznego (zgodnie z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej).
Wariant utrzymaniowy	<p>Koszty utrzymaniowe w wariantcie utrzymaniowym zawierają jedynie koszty remontów. Wariant utrzymaniowy nie zawiera:</p> <ul style="list-style-type: none"> kosztów eksploatacyjnych poza remontami – nie są one uwzględnione w poniższych rozważaniach, choć oczywiście będą ponoszone tak jak dotychczas; kosztów o charakterze odtworzeniowym (tzw. odtworzenie funkcjonalności) ujęto w wariantcie technicznym.
WORP, mapy zagrożenia powodziowego, mapy ryzyka powodziowego	Dokumenty planistyczne wynikające z Dyrektywy Powodziowej (produkty projektu ISOK), które dla opracowania planów zarządzania ryzykiem powodziowym stanowią podstawowe i obowiązkowe źródło danych.
Współdecydowanie	Pożądana forma współpracy ze społecznościami lokalnymi, w celu wypracowania rozwiązań, które spełnią oczekiwania tych społeczności i jednocześnie spełnią wszystkie pozostałe uwarunkowania – prawne, merytoryczne, ekonomiczne.
Wskaźniki zagrożenia	Miary umożliwiające ocenę wielkości zagrożenia dla konkretnej kategorii, tj. zdrowie i życie ludzi, środowisko, dziedzictwo kulturowe, działalność gospodarcza.
Wstępna Ocena Ryzyka Powodziowego (WORP)	Pierwszy z czterech dokumentów planistycznych wymaganych Dyrektywą Powodziową. Celem wstępnej oceny ryzyka powodziowego jest wyznaczenie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, czyli obszarów, na których istnieje znaczące ryzyko powodziowe lub na których wystąpienie dużego ryzyka jest prawdopodobne. Wstępną ocenę wykonuje się w oparciu o dostępne lub łatwe do uzyskania informacje.
Wykonawca	Wyłoniony w otwartym przetargu podmiot wykonawczy, odpowiedzialny za wszystkie prace niezbędne dla opracowania projektów planów zarządzania ryzykiem powodziowym, zgodnie z OPZ i SIWZ. Pracuje w ścisłym porozumieniu i wg zaleceń właściwych grup planistycznych obszarów dorzecza i regionów wodnych.
Zespół planistyczny zlewni	Zespół utworzony przez grupę planistyczną regionu wodnego w celu włączenia społeczności lokalnej do współdecydowania oraz w celu bieżącej współpracy na poziomie zlewni z wykonawcą, opracowującym plan zarządzania ryzykiem powodziowym regionu dorzecza.
Zlewnia	Obszar lądu, z którego cały spływ powierzchniowy wód jest odprowadzany przez system strug, strumieni, potoków, rzek i kanałów do wybranego punktu biegu cieku.